

(2020-1-CZ01-KA227-
ADU-094406)

PLÁN OBNOVY PRO SKUPINY PODLÉHAJÍCÍ SOCIÁLNÍMU ZAČLEŇOVÁNÍ V KULTURNÍCH SEKTORECH EU

NÁSLEDUJÍCÍ PLÁN
OBNOVY BYL
VYPRACOVÁN V RÁMCI
PROJEKTU ERASMUS+:
POSÍLENÍ SKUPIN
PODLÉHAJÍCÍCH
SOCIÁLNÍMU
ZAČLEŇOVÁNÍ
PROSTŘEDNICTVÍM
TVOŘIVOSTI A
KULTURNÍ PRÁCE
(2020-1-CZ01-KA227-
ADU-094406).

PROJEKT BYL FINANCOVANÝ
EVROPSKOU KOMISÍ A
PROGRAMEM ERASMUS+.

Co-funded by
the European Union

PARTNEŘI PROJEKTU:

ROMPRAHA (ČESKÁ REPUBLIKA)

OECON GROUP (ŘECKO)

LEMONGRASS / ESPRONCEDA (ŠPANĚLSKO)

OPEN MEDIA GROUP (CHORVATSKO)

**FONDAZIONE MONDINSIEME DEL COMUNE DI REGGIO EMILIA
(ITÁLIE)**

AHEAD (RUMUNSKO)

SENSUS (ŠVÉDSKO)

Co-funded by
the European Union

AUTOŘI:

SAVINA TARSITANO
ALESSIA GERVASONE
OLEKSANDRA NYCH

Co-funded by
the European Union

SHRNUTÍ PROJEKTU

Současný projekt PALkonnnect zapojuje kulturní, umělecké a výzkumné organizace s cílem podnítit evropské povědomí a umožnit lidem současných i budoucích generací respektovat inkluzi a rozmanitost a být úspěšnými inovátory ve svém domácím prostředí. Cílem současného projektu je podpořit umělce ze skupin zabývajících se sociální inkluzí, aby mohli prezentovat a propagovat svá umělecká díla v prostředí po epidemii COVID 19 a podnítit jejich spolupráci v rámci evropských zemí. Cílem projektu je vybavit umělce a kulturní pracovníky potřebnými inovačními dovednostmi a kompetencemi, a tím podpořit jejich kreativitu a tvorbu nových uměleckých děl. Kromě toho je hlavním cílem projektu zvýšit propagaci a popularitu kulturních a historických informací o cílových skupinách sociálního začleňování, aby se zvýšila informovanost veřejnosti a usnadnil se proces jejich integrace.

ÚVOD

PŘEHLED KULTURNÍCH SEKTORŮ SEDMI ZEMÍ ZAPOJENÝCH DO PROJEKTU BĚHEM COVID-19

VÝSLEDKY VÝZKUMU A DOPORUČENÍ PRO POLITIKY

KULTURNÍ SEKTOR: limity a nové výzvy

KŘEHKOST PRACOVNÍHO SYSTÉMU KULTURNÍHO A UMĚLECKÉHO SEKTORU

Doporučení

PŘÍLEŽITOSTI A LIMITY NOVÉHO DIGITALNÉHO SVĚTA

Doporučení

K NOVÉ NADNÁRODNÍ MOBILITĚ A VYTVÁŘENÍ SÍTÍ

Doporučení

K NOVÝM MODELŮM SPOLUPRÁCE PRO PROJEKTY SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ: LIMITY A VÝZVY

Doporučení

ÚLOHA VZDĚLÁVÁNÍ V SOUVISLOSTI S POLITIKOU V OBLASTI KULTURY, SOCIÁLNÍ POLITIKY A ZAČLEŇOVÁNÍ

Doporučení

ODKAZY

ÚVOD

Pandemie Covid-19 urychlila proces změn tím, že poukázala na již existující problémy v oblasti umění a kultury, jako je ochrana umělců, granty v oblasti kultury a umění, mechanismy financování, procesy sociální integrace a sociálního začleňování. Umění i kultura jsou v centru dnešní debaty o důležitosti jejich začlenění do kulturních, sociálních, ekonomických a uměleckých opatření, a to prostřednictvím procesu integrace a multidisciplinárního přístupu. Analýza provedená v rámci stávajícího projektu Erasmus poukázala na to, jak probíhá proces změn, a zkoumá je z hlediska větší právní, daňové a sociální ochrany umělců s různými dopady na evropské úrovni (například nutnost navýšit rozpočty grantů v oblasti umění a kultury, a to jak na vládní, tak na národní, místní a evropské úrovni). Zamýšlíme se také nad tím, jak Covid spustil proces digitalizace. Ten má na jedné straně inovativní prvky, na druhé straně zdůraznil potřebu vytvořit nová opatření na úrovni vzdělávání a sociální politiky, aby se zabránilo tomu, že část společnosti bude z procesu digitalizace vyloučena a vznikne nový druh sociálního znevýhodnění. Není pochyb o tom, že úloha umělců ve společnosti a v sociálních, politických a ekonomických procesech má zásadní význam, který již trvá mnoho let, ale projekt zdůrazňuje potřebu poskytnout umělcům větší záruky nejen na národní, ale i na evropské úrovni. Pandemie Covid-19 přinesla v tomto sektoru zvýšení všestrannosti profesionálních osobností. V mnoha nezajištěných zemích, které byly během Covid-19 vyloučeny z procesů finanční pomoci, je třeba vyjít vstříc potřebám umělců. Na druhé straně projekt také zkoumá význam sociálního začleňování, politiky, která již v několika zemích existuje. Ale pokud chceme hovořit o změně v tomto sektoru, musí se analýza zaměřit na potřebu sledování dopadů těchto opatření nejen v krátkodobém, ale i v dlouhodobém horizontu. Jak lze zaručit skutečný dopad na společnost v dlouhodobém horizontu? Proto je třeba navýšit rozpočet v této oblasti, stejně jako potřeba zapojení umělců do rozhodovacího procesu projektů pro globální analýzu tohoto fenoménu. Dále vyvstala potřeba větších kulatých stolů pro konzultace mezi různými subjekty, které jsou povolány ke společnému jednání a spolupráci. Také je potřeba vyměnit osvědčené postupy v oblasti umění a způsobů měření jejich dopadu na zúčastněné strany.

Provedená analýza také upozorňuje na to, jak se legislativa v oblasti ochrany umělců, jako "Právní status", liší v jednotlivých evropských členských zemích. Totéž se objevuje ve finančních mechanismech. Zajímavá skutečnost, která vyplynula ze srovnávací analýzy, je však v oblasti vzdělávání, v politice inkluze, na úrovni vysokoškolských studijních a magisterských oborů, které kladou důraz na nové profese spojené s kulturním a uměleckým zprostředkováním a sociální inkluzí. Tento fakt poukazuje na to, jak je postava umělce stále více přítomna v sociální, kulturní a ekonomické politice. Existují však určité mezery, zejména v oblasti spolupráce a kooperace se všemi povoláními. Covid způsobil ekonomickou krizi ve všech sektorech společnosti, která zasáhla zejména svět kultury a umění, kde se zvýšila nezaměstnanost, což zvýraznilo křehkost systému a vytvořilo větší sociální nerovnosti. Umění je prostředníkem mezi různými subjekty a má schopnost vytvářet nová spojení. Umění může pomáhat té sociální vrstvě, která žije na okraji společnosti či dalším znevýhodněným skupinám. Zdá se, že tento proces již probíhá, nicméně stále vyžaduje mnoho změn a inovací, jako jsou nové modely spolupráce a nové organizační formy. Srovnávací analýza provedená díky projektu Erasmus v 7 zemích poukázala na problémy, které existovaly před epidemií Covid 19, na to, co se stalo během něj, a na probíhající inovaci. Cílem analýzy je poskytnout přehled jak na finanční úrovni (různé systémy financování), tak upozornit na změny, které probíhají, a na to, jak zlepšit spolupráci na evropské, národní a místní úrovni, aby se vytvořil solidární systém v oblasti politik sociálního začleňování. Cílem analýzy je také nastínit možná řešení pro zlepšení současného systému, zdůraznit inovativní aspekty, které jsou již zavedeny, a pozvednout debatu o účasti všech občanů na tomto procesu obnovy. Srovnávací analýza stojí na následujících pilířích: ekonomické stránce, sociální stránce, inovaci a záruce poskytované umělcům. Pouze prostřednictvím srovnávací analýzy a interdisciplinárního přístupu lze vytvořit nový model spolupráce. Analýza se také pokusila porovnat politiky na evropské, národní a místní úrovni, přičemž se zohlední jak směrnice Evropské unie, tak i směrnice jednotlivých států s jejich různorodou politickou organizací. Dále se zohlednily směrnice mezinárodních organizací, aby se sestavil globální rámec pro různé úrovně. Z analýzy vyplynulo, že stále existuje rozdíl mezi politikou prováděnou na evropské úrovni a politikou prováděnou na národní úrovni. Stejně různorodé jsou i politiky prováděné jednotlivými členskými státy. Stejný přístup platí, pokud jde o postavení umělců, z hlediska jejich právní, daňové a sociální ochrany. Stále zaznamenáváme určité mezery v tomto sektoru a různé stupně v implementaci legislativních norem na toto téma. Srovnávací analýza nám také umožnila poukázat na ohrožená odvětví, jako je odvětví kulturních pracovníků a umělců, poukázala na lokální rozdíly a na to, co je třeba zlepšit na různých úrovních. Analýza nám umožnila nahlížet na proces změn z různých úhlů pohledu, přičemž jsme zdůraznili pozitiva a negativa, inovace, změny probíhající díky přítomnosti nových uměleckých a kulturních postupů, nové ochranné mechanismy a nové finanční opatření. Z analýzy však vyplynulo, že kultura má na národní úrovni z finančního hlediska stále okrajové postavení. Ukázalo se, že stojíme před velmi důležitým a měnícím se historickým obdobím, kdy v každém členském státě dochází ke změnám s dopady, které se budou projevovat i v nadcházejících letech. Analýza poukazuje zejména na tato témata: křehkost pracovního systému kulturního a uměleckého sektoru; příležitosti a limity nového světa digitalizace; potřebu nové nadnárodní mobility a vytváření sítí; potřebu nových modelů spolupráce pro projekty sociálního začleňování a důležitost vzdělávání v oblasti kulturní, sociální a inkluzivní politiky.

1

PŘEHLED KULTURNÍCH ODVĚTVÍ BĚHEM EPIDEMIE COVID-19 V SEDMI ZEMÍCH ZAPOJENÝCH DO PROJEKTU

Srovnávací analýza byla založena na studiu sedmi evropských partnerských zemí projektu, a to jak z ekonomického, tak i sociálního a kulturního hlediska, před, během a po epidemii Covid-19. Srovnávací studie spolu s analýzou hlavních evropských směrnic v oblasti politik sociálního začleňování nám pomáhá pochopit to, co bude třeba změnit jak ze strukturálního, tak z rozhodovacího hlediska. Zde uvádíme závěry a nejdůležitější aspekty dopadu epidemie Covid 19 na jednotlivé země. Další informace lze nalézt v dokumentu se směrnicemi.

DOPAD OMEZENÍ

**FINANČNÍ
ASPEKTY**

**CHORVATSKO,
ITÁLIE,
RUMUNSKO,
ŠVÉDSKO,
ŘECKO, ČESKÁ
REPUBLIKA,
ŠPANĚLSKO**

**SOCIÁLNÍ
ASPEKTY**

Rumunsko

Covid-19 byl a stále je skutečnou výzvou pro umělce a kulturní sektor v Rumunsku, kterému se vláda během pandemie nevěnovala a ponechala mu status okrajového a méně důležitého sektoru. Jak produkce, tak i spotřeba umění se během tohoto období výrazně snížily. Část finanční pomoci byla sice rozdělena, ale podpořila veřejnou i soukromou část odvětví a to jen částečně. Umělcům z okrajových skupin nebyla věnována žádná zvláštní pozornost. Kultura z hlediska finanční pomoci a vládních programů potřebuje posílit a navýšit rozpočet.

Řecko

Řecko je příkladem výjimečné digitální transformace v oblasti umění a kultury, kterou zahájila pandemie. Pomohla zachovat umělecká díla a poskytla možnost kulturního prožitku i lidem, kteří dříve neměli přístup k fyzické zábavě a to kvůli svému místu bydliště, snížené mobilitě, zdravotnímu stavu nebo omezeným finančním možnostím. Finanční podpora zajištěná státem v roce 2020 byla značná, zejména ve srovnání s ostatními členskými státy.

Kromě toho však pandemie nijak neovlivnila problém centralizace kultury v zemi a stále existující vyloučení okrajových skupin. Jsou to jak umělci tak i zaměstnanci kulturního průmyslu. Sociální aspekty umění a kultury tak zůstaly nezměněny.

Švédsko

Švédsko prokázalo, že kultura je jedním z prioritních odvětví ekonomiky před pandemií i po ní. Covid-19 způsobil prudký pokles příjmů a zdvojnásobil míru nezaměstnanosti. Reakce vlády byla rychlá a hmatatelná, přičemž bylo přijato velké množství konkrétních opatření, která měla zajistit přežití odvětví a podpořit instituce i jednotlivce. Vláda také zahájila silnou sociální kampaň, která se zaměřila především na prevenci a léčbu dlouhodobých zdravotních problémů, zlepšení duševního zdraví a zlepšení digitálních dovedností lidí a skupin na okraji společnosti, aby mohli vytvářet a konzumovat kulturní produkty.

Česká republika

Pandemie přinesla do kulturního průmyslu v České republice některé podstatné změny. Vláda reagovala na několika úrovních a snažila se co nejlépe podpořit toto křehké odvětví. Jednalo se o spolupráci subjektů, jako jsou tři ministerstva, a dále kulturních nevládních organizací působících v zemi. Finanční granty byly udělovány v několika kolech, jejich získání však bylo obtížné kvůli vysoké míře byrokracie. Hluboká míra centralizace umění a kultury byla jasně patrná i v průběhu krize, kdy Praha zahájila vlastní iniciativu na přilákání turistů a oživení kulturního a uměleckého sektoru.

Pokud jde o sociální aspekty, Česká republika stále realizuje nové projekty nebo upravuje stávající projekty na podporu skupin sociálního začleňování, zejména Romů. Digitalizace a možnost komunikovat digitálně s úřední institucí umožňuje požádat o podporu nebo pomoc lidem, co mají zdravotní problémy, sníženou mobilitu, špatný zrak, nebo sluchové postižení.

Španělsko

V průběhu pandemie se Španělsko drželo svého decentralizovaného přístupu ke kultuře, který se v posledních letech nezměnil a který udržoval racionální a vhodnou redistribuci finančních zdrojů na jednotné úrovni. Regiony vypracovaly a realizovaly i další opatření, například akční plán vytvořený městem Barcelona, který se zabývá posílením postavení a podporou sociálně vyloučených umělců. Ve Španělsku jako celku také nedošlo k úplnému uzavření kulturních institucí a jejich provoz probíhal v rámci snížené kapacity, což pomohlo udržet spojení s veřejností a zabránit prudké nezaměstnanosti.

Itálie

V Itálii má také kulturní sektor obrovský vliv na ekonomiku země a je schopen a je vytvářet nová pracovní místa. Z tohoto důvodu vláda zavedla užitečné zákony a podpory, aby se pokusila toto odvětví během pandemie ochránit. V tomto období byl zdůrazněn mimořádný význam kultury ve spojení s dalšími odvětvími, jako je zdravotnický systém. Například šlo o to, jak je kulturní obsah důležitý pro překonání traumatu.

Chorvatsko

Obnova kulturního odvětví v Chorvatsku po pandemii je ztížena absencí regulace umění na vládní úrovni, což bylo již před Covidem-19. Nejednotnost, rozdrobenost sektoru a nedostatek dat neumožňují vytvořit jednotnou strategii.

Během samotné pandemie Chorvatsko umožnilo kulturním prostorám zůstat za určitých podmínek otevřené, ale přesto počet akcí, příjmy a zapojení veřejnosti klesly o více než polovinu. Ministerstvo kultury a médií Chorvatské republiky bylo nejdůležitějším zdrojem podpory kulturního sektoru, zejména finanční pomoci nezávislým umělcům. Duševní zdraví umělců se zhoršilo kvůli prožívanému stresu a nejistotě, tento problém je třeba také ještě řešit.

2

VÝZKUMNÁ ZJIŠTĚNÍ A DOPORUČENÍ

2.1 KULTURNÍ SEKTOR: limity a nové výzvy

Navzdory hlavním kulturním programům EU v oblasti kultury se v analýze ukazuje, že kultura a umění nemají v agendě některých členských států prioritu z hlediska rozpočtu a tvoří multidisciplinární víceodvětví. Ukazuje se, že mezi politikami EU a členských států existuje mezera, kterou vyplňují různé sociální a kulturní iniciativy a podstatná role umělců ve společnosti. Proto by měla být zavedena účinná legislativa o tom, jak zapojit nejzranitelnější skupiny do rozhodování.

Evropská komise a soukromé nadace však v posledních letech, a zejména v období Covid-19, navýšily rozpočty na kulturní projekty s cílem posílit a zvýšit konkurenceschopnost kulturních odvětví. Mezi nejdůležitější programy na podporu umění a kultury patří např.: Kreativní Evropa Výzva Evropského sociálního fondu (ESF), Nový horizont pro kulturu a program Práva a hodnoty s rozpočtem ve výši 912 milionů eur vyčleněným na období 2021-2027; financování prostřednictvím tohoto programu je zaměřeno na ochranu práv a hodnot zakotvených ve smlouvách EU s cílem podpořit otevřenou, demokratickou a inkluzivní společnost. Stanovuje čtyři konkrétní cíle: prosazovat rovnost a práva, včetně rovnosti žen a mužů, práva dětí, podporovat zapojení a účast občanů na demokratickém životě EU a zvyšovat povědomí o společné historii Evropy, bojovat proti násilí, zejména vůči dětem a ženám, a chránit a prosazovat hodnoty EU.

Z analýzy jednotlivých států zapojených do projektu vyplývá, že kulturní a tvůrčí odvětví a všechny jejich pododvětví vždy zásadně přispívaly ke zvyšování povědomí občanů o důležitých společenských otázkách a jsou schopny výrazně podporovat demokratické hodnoty, jako jsou rovnost, sociální soudržnost, tolerance a svoboda projevu, které jsou zásadní pro rozvoj inkluzivní a solidární společnosti. Kromě toho kulturní praxe rozvíjí sdílené sociální zkušenosti, které obohacují interakce mezi různými aktéry společnosti tím, že podněcují mezinárodní a mezigenerační dialog, který se díky mobilitě stává globálním; tím se rovnoměrně integrují různé národnostní menšiny.

Kulturní průmysl je také jedním z našich nejdynamičtějších odvětví, které má pozitivní vliv na další odvětví ekonomiky, jako jsou technologické inovace a mobilita, kterou kulturní cestovní ruch vytváří. Jejich přínos evropskému hospodářství je obrovský, a z hlediska celkového obratu představuje 4,4 % HDP EU, přičemž v roce 2019 dosáhl obratu více než 600 miliard a celková přidaná hodnota činila 253 miliard eur.

Navzdory zjevnému významu kulturních a kreativních odvětví a vlivu, který mají na evropské trhy, se během Covidu ukázaly obrovské překážky, překážky, které již existovaly kvůli nestabilitě a nejistotě kulturního světa, který se během tohoto pandemického období ocitl v kolapsu. Kulturní odvětví je jedním z hospodářských sektorů, které utrpěly nejvíce, a to navzdory velkému a nezpochybnitelnému významu kreativních a kulturních odvětví na evropské i celosvětové úrovni.

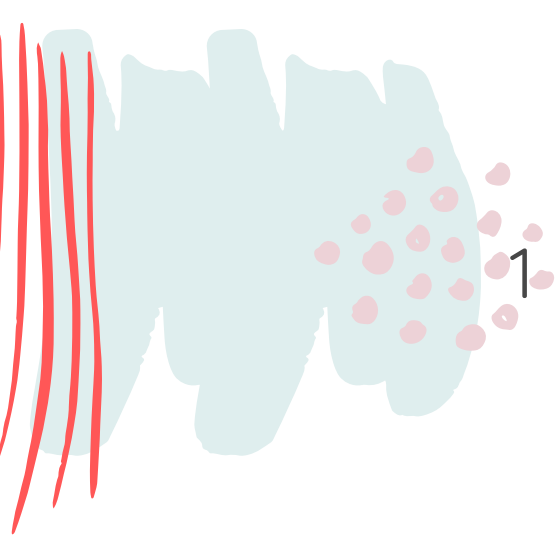
(1) Creative Europe <https://ec.europa.eu/culture/creative-europe/about-the-creative-europe-programme>

(2) European Social Fund (ESF) <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=62&langId=en>

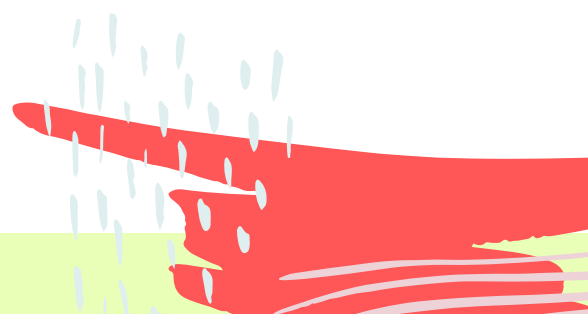
(3) *Horizon Europe*: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/cluster-2-culture-creativity-and-inclusive-society_en

(4) *Rights and values programme: Council presidency and European Parliament reach provisional agreement*: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/12/17/rights-and-values-programme-council-presidency-and-european-parliament-reach-provisional-agreement/>

DOPORUČENÍ

- 1 Zlepšení významu a základní role umění a kultury ve společnosti. Je nutné podpořit a znovu nastartovat toto odvětví prostřednictvím nových finančních modelů a to nejen v krátkodobém, ale i v dlouhodobém horizontu.
- 2 Zhodnocení kulturních odvětví a propojení s ostatními sektory společnosti pomocí nové finanční podpory projektů bilaterální a multikulturní spolupráce.
- 3 Definovat jednotnou definici uznávanou na evropské úrovni týkající se uměleckých a kulturních pracovníků. Aby je mohly právně a veřejně uznávat všechny státy Evropské unie.
- 4 Posílit veřejné investice do kultury a podpořit soukromé investice i partnerství veřejného a soukromého sektoru. Zároveň je třeba zajistit, aby umělci a všichni kulturní tvůrci měli k těmto finančním prostředkům snazší přístup.
- 5 Uznat zásadní hodnotu kulturního odvětví a podporovat jeho řádnou a strukturovanou revitalizaci prostřednictvím inovačních programů a poskytováním vzdělávacích příležitostí mladým generacím.

2. 2 KŘEHKOST PRACOVNÍHO SYSTÉMU V KULTURNÍM A UMĚLECKÉM ODVĚTVÍ.

POSTAVENÍ UMĚLCŮ A KULTURNÍCH PRACOVNÍKŮ V EVROPĚ. EVROPSKÉ SMĚRNICE, DOKUMENTY A REZOLUCE

Debata o právním uznání statusu umělců není novinkou, ale má své kořeny v minulosti.

Již v roce 1980 UNESCO vydalo první doporučení týkající se statusu umělců. Tento text vyzýval členské státy, aby přijaly opatření ke zlepšení pracovní a profesní situace kulturních pracovníků a umělců, a zároveň vyzýval k jejich uznání jako zásadního odvětví pro hospodářský rozvoj zemí.

Kromě toho dokument vyzývá členské státy, aby zavedly opatření, která umělcům poskytnou větší jistotu zaměstnání, jako je sociální ochrana, nižší zdanění a právní záruky. Uznává také právo umělců sdružovat se v odborových nebo profesních organizacích, které mohou zastupovat a hájit zájmy svých členů. Doporučení přijala Generální konference UNESCO na svém 21. zasedání v roce 1980.

Neexistence jednotné definice umělců v rámci jednoho pracovního a právního statusu spolu s nejistými příjmy a způsoby zaměstnávání vede k oslabenému přístupu této skupiny pracovníků k systémům sociálního a právního zabezpečení, zejména v mezinárodním měřítku. Navzdory skutečnosti, že kulturní odvětví má velký hospodářský dopad v Evropě, kontroverzní práva této skupiny pracovníků dosud nebyla upravena.

Proto se v roce 2007 tato otázka znovu objevila v Parlamentu EU. Usnesení týkající se sociálního postavení umělců vyzývá Evropskou komisi a členské státy, aby uplatňovaly soudržná a komplexní opatření týkající se kulturního odvětví. Tato opatření by měla být spojena se sociálním zabezpečením umělců, jako jsou: přístup k nemocenskému pojištění, nezaměstnanost, mateřství a důchody, přímé a nepřímé zdanění; navrhuje také zohlednit období, jako jsou zkoušky, ve skutečné pracovní době umělců. Usnesení rovněž tvrdí, že k provedení těchto opatření by bylo nutné nabídnout umělcům i kulturním pracovníkům snazší přístup k těmto právním informacím a že toho lze dosáhnout vytvořením textů a platforem dostupných v národních jazycích, které by shrnovaly příslušná pravidla a předpisy.

Následně začaly jednotlivé státy zavádět různá ochranná opatření pro kulturní sektor, některé státy začaly vytvářet cílené a inkluzivnější politiky, jako například Belgie a Německo, zatímco jiné státy začaly zavádět sporadická podpůrná opatření. V každém případě však zůstává zřejmé, že stejná právní a ochranná opatření nebyla zavedena na evropské úrovni. Pracovní podmínky umělců a pracovníků v kultuře tak zůstávají po léta neřešené a nestálé.

V roce 2017 vytvořil Evropský parlament dokument a akční plán "Evropský pilíř sociálních práv", který stanoví 20 klíčových zásad a práv nezbytných pro spravedlivé a dobře fungující trhy práce a systémy sociální ochrany v Evropě. Cílem dokumentu je posílit sociální práva s cílem řešit ekonomickou a sociální nejistotu v EU způsobenou změnami na trzích práce a novými výzvami, které přináší globalizace, digitální revoluce, mění se pracovní modely a společenský a demografický vývoj. Pilíř uvádí potřebu zajistit spravedlivé a rovné zacházení, pokud jde o pracovní podmínky, přístup k sociální ochraně a vzdělávání - zásady, které podporují posílení postavení umělců v Evropě.

(6) 1980 Recommendation concerning the Status of the Artist. Unesco.

<https://en.unesco.org/creativity/governance/status-artist>

(7) European Parliament resolution of 7 June 2007 on the social status of artists (2006/2249(INI))

(8) The European pillar of social rights action plan. https://ec.europa.eu/info/publications/european-pillar-social-rights-action-plan_en

Navzdory zveřejnění těchto pokynů se však situace kulturních pracovníků a umělců v Evropě nezlepšila a jejich nejistota zůstala nezměněna, dokud v březnu 2019 nevypukla současná ekonomická a zdravotní krize spojená s Covid-19.

Pandemie Covid-19 způsobila šok po celém světě a ve všech výrobních a hospodářských odvětvích. Odvětví umění a kultury patřilo k těm, která od začátku vládou nařízených uzavírek a preventivních opatření trpěla nejvíce. Příjmy muzeí v turistických oblastech poklesly o 75 až 80 %, zatímco příjmy kin a hudebních zařízení se snížily o 70, resp. 64 %. Pro umělce, kulturní instituce a průmysl to byla jedna z nejhrošších krizí za poslední desetiletí. Nestabilita a nejistota jejich práce se projevila zásadním způsobem. Z tohoto důvodu se Evropský parlament a členské státy rozhodly podpořit kulturní odvětví významnou finanční podporou. Finanční podpora však může kulturním pracovníkům pomoci pouze krátkodobě, nutná by měla být legalizace těchto forem práce a poskytnutí pobídek pro jejich rozvoj a udržitelnost v budoucnu. Z tohoto důvodu Evropský parlament vypracoval plán obnovy tohoto odvětví, aby zahájil a strukturoval pokyny členským státům pro jeho obnovu.

Tento dokument Evropského parlamentu týkající se situace umělců a kulturních pracovníků a oživení tohoto tvůrčího odvětví pochází z 20. října 2021: "Situace umělců a oživení kultury v EU . Usnesení Evropského parlamentu ze dne 20. října 2021 o situaci umělců a oživení kultury v EU (2020/2261(INI))".

Evropský parlament v tomto dokumentu zdůrazňuje, že kulturní a tvůrčí odvětví bylo během pandemie Covid-19 zasaženo nejsilněji a nejpodstatněji, mimo jiné v důsledku uzavírání kulturních prostor, restriktivních opatření pro veřejné akce a přechodu od živé tvorby k digitální tvorbě. V této souvislosti Parlament vyzývá Komisi a členské státy ke krátkodobému ozdravení tohoto odvětví, ale zároveň usiluje o hledání dlouhodobých řešení, aby byla v budoucnu situace udržitelná, odolná a inovativní. Text vyzývá k posílení kulturních odvětví poskytováním spravedlivé a strukturované podpory, zejména pro nejzranitelnější subjekty, a vyzývá k podpoře pracovních příležitostí pro umělce, autory, performery, kulturní pracovníky a odborníky v oblasti kulturního zprostředkování podpory spolupráce mezi různými odvětvími.

Tato dlouhodobá ozdravná opatření by měla být zaměřena také na zlepšení pracovních podmínek umělců a kulturních pracovníků. Například podpora vytváření programů odborné přípravy a mobility, které by umožnily cirkulaci myšlenek a vytvoření evropské tvůrčí a kulturní sítě. Dokument se rovněž zabývá výzvami spojenými s digitalizací a vybízí státy k vytvoření zákonů o autorských právech, které by chránily kulturní produkty. Kulturní odvětví podporovaná vládami by měla být povzbuzována ke zlepšování obchodních modelů s cílem vyvinout tržně orientovaná řešení založená na velkých objemech dat, cloud computingu, informačních a komunikačních technologiích, umělé inteligenci atd. Podporuje podporu využívání nových technologií, jako je umělá inteligence, aby umělci mohli zkoumat nové způsoby tvorby a šíření svých děl a více využívat možností, které nabízí digitální prostředí.

(9) *The situation of artists and the cultural recovery in the EU*. European Parliament resolution of 20 October 2021 on the situation of artists and the cultural recovery in the EU (2020/2261(INI))

Parlament proto zdůrazňuje význam zaručeného financování digitalizace, uchovávání a online dostupnosti kulturního a tvůrčího obsahu a našeho evropského kulturního dědictví. Zdůrazňuje však, že digitální zapojení by nemělo nahradit živé kulturní zážitky, a ty by měly být zachovány.

Parlament rovněž vyzývá členské státy a společnosti, nevládní organizace, aby sdílely dokumenty o osvědčených postupech, které by měly být přijaty jak v ekonomické oblasti, tak při rozdělování finančních prostředků v krátkodobém i dlouhodobém horizontu, aby bylo zajištěno maximální pokrytí CCS a aby bylo zajištěno, že ani jeden umělec nebo kulturní pracovník nezůstane nyní ani v budoucnu pozadu.

Umělci a kulturní pracovníci jsou srdcem inovativní, kreativní a na budoucnost orientované Evropy, jsou spojením mezi různými tradicemi a díky jejich tvůrčímu pohledu je možná prosperující a vzkvétající obnova naší společnosti.

Absence definice umělce v rámci jedné kategorie práce může bohužel způsobit různé ekonomické, právní a sociální důsledky, jako např.:

- Oslabený přístup k systému sociálního zabezpečení
- Chybějící dávky v nezaměstnanosti
- Žádné spravedlivé mzdy, které by zajistily důstojnou životní úroveň
- Překážky v mobilitě
- Ztížený přístup k půjčkám od bank
- Zákony o autorských právech, které je třeba upravit a provádět
- Problémy při zpeněžování digitálních aktivit

KŘEHKOST UMĚLECKÉHO A KULTURNÍHO DÍLA.

Navzdory hospodářskému a sociálnímu významu kulturních odvětví na národní i evropské úrovni se kulturní a tvůrčí odvětví (KKO) již před COVID-19 vyznačovala velmi křehkou ekonomikou z hlediska právních pracovních struktur.

Poté, co na jaře 2020 zasáhla Evropu pandemie Covid-19, patřil sektor kulturního průmyslu k nejhůře postiženým. Mezi nejhůře zasažená patřila odvětví založená na osobních aktivitách, jako jsou představení, koncerty nebo všechny činnosti zahrnující přítomnost diváků a/nebo návštěvníků.

Co tuto pandemii stále více zvyrazňuje, je nejisté postavení mnoha pracovníků v kultuře, jako jsou umělci, pracovníci na volné noze a pracovníci na částečný úvazek.

(10) "Towards a European Recovery Plan for the Cultural Sector - Fundamental Pillars for a Recovery Plan" presentation of Mondinsieme.

(11) Supporting relevance: Ideas and strategies for inclusive, fair and flexible arts funding. IETM — International network for contemporary performing arts. November 2021.

Ve skutečnosti je u nich nejvyšší míra smluv na dobu určitou bez sociálního zabezpečení a podpory zdravotní péče. Ve srovnání se zaměstnanci v jiných odvětvích obecně, kteří mohou počítat se stabilnějšími pracovními podmínkami a snadnějším přístupem k systémům sociálního zabezpečení, nemocenským dávkám, je velký počet pracovníků v kultuře odkázán na velmi nestabilní zdroje příjmů a ve většině případů na žádnou zdravotní nebo bezpečnostní podporu. Nedostatečná sociální a ekonomická ochrana a právně stabilní pracovní model vytvářejí překážky, které neumožňují integraci pracovníků v kultuře do společnosti a zároveň brání inovacím a inkluzivitě tohoto odvětví. Tato již existující nejistá situace kulturního sektoru, která je zde popsána, se v důsledku covid-19 exponenciálně zvýšila. Krize způsobená pandemií zdůraznila rovné zacházení s pracovníky v umělecké a kulturní oblasti. Například v zemích, kde již existoval systém legislativní ochrany a uznání práce umělců, mohli jako každý pracovník využívat systém finanční pomoci, naopak v jiných zemích při absenci jasného legislativního a administrativního systému byla tato odvětví z finanční pomoci vyloučena, což vedlo k většímu sociálnímu vyloučení a finančnímu znevýhodnění.

Evropa a řídicí orgány jednotlivých evropských států podnikly v době krize nebývalé a rozsáhlé finanční manévry na podporu kulturního sektoru. Současně přišlo mnoho pomoci také od soukromých nadací a neveřejných organizací. Studie však ukazují, že veškerá dosud nabízená pomoc se vyznačuje krátkodobými opatřeními, přičemž chybí širší a dlouhodobá perspektiva, která by byla schopna začlenit kulturní sektor do společnosti a do souladu s ostatními odvětvími. Je však třeba zdůraznit, jak tato světová krize přiměla mnoho evropských států k tomu, transformovaly svou kulturní politiku a vytvořily systémy větší ochrany pro tuto třídu pracovníků při uznání umění a kultury jako nositelů změn ve společnosti. Evropa se vydala tímto směrem a uznala, že je důležité představit roli umělců a kultury v hospodářském a politickém rozvoji každé země. K systému, který by dokázal uznat práva umělců jako pracovníků s následnými sociálními a daňovými zárukami na evropské úrovni prostřednictvím harmonizace legislativních norem na národní i evropské úrovni, je však ještě daleko. A na druhé straně, i když uznáváme význam kreativních odvětví, podmínky kulturních pracovníků nejsou spravedlivé.

(12) Supporting relevance: Ideas and strategies for inclusive, fair and flexible arts funding. IETM — International network for contemporary performing arts. November 2021.

(13) Why arts and culture must be the cornerstone of European recovery plans

<https://www.friendsofeurope.org/insights/why-arts-and-culture-must-be-the-cornerstone-of-european-recovery-plans/>

DOPORUČENÍ

1

Právní postavení umělců na evropské úrovni. Nutnost nových doporučení na evropské úrovni pro členské státy. Uznání umělců jako pracovníků prostřednictvím harmonizovaného systému v různých členských zemích, který může poskytnout větší sociální a daňové záruky.

2

Zlepšení pracovních podmínek v kulturním sektoru, zrušením nejistých smluv nebo hybridních smluv pro větší záruky na daňové i sociální úrovni.

3

Zlepšení spolupráce mezi členskými státy s cílem zaručit kulturnímu a uměleckému sektoru stejné profesní podmínky na evropské úrovni, aby se předešlo sociálním rozdílům v jednotlivých členských zemích.

4

Rozvíjet vzdělávací mentoring a školicí programy, které usnadní přechod z teoretické kulturní oblasti do praktické tvůrčí práce.

5

Uznávat čas plánování a rozvoj nápadů, nebo v případě scénických umělců čas na zkoušku, jako skutečnou pracovní dobu. S touto pracovní dobou by proto měla být spojena i finanční podpora.

6

Vytvoření evropské platformy, která by byla schopna pomáhat umělcům a pracovníkům v kultuře na evropské úrovni s různými pracovními podmínkami (pojištění, smlouvy, fiskalita, administrativa atd.) v jednotlivých zemích. Příkladem, o kterém by se dalo uvažovat, by mohla být "Touring Artists":

<https://www.touring-artists.info/en/home/>. Další platformou, kterou lze vzít v úvahu, by mohla být platforma Smart: <https://smart-ib.coop/>, <https://smartbe.be/en/>, která již existuje v různých evropských zemích.

2.3 PŘÍLEŽITOSTI A LIMITY NOVÉHO DIGITÁLNÍHO SVĚTA

Covid-19 přinesl nebyvalou akceleraci směrem k digitálnímu světu, všechny podniky ve všech odvětvích, zejména v kultuře a umění, využily digitální nástroje, aby umožnily široké veřejnosti virtuální přístup ke kulturním aktivitám. Tato změna vedla podniky, malé instituce a sdružení k téměř úplnému přehodnocení jejich obchodního modelu, který byl dříve charakterizován především fyzickou přítomností, jako jsou živá vystoupení, představení, výstavy a podobně; během pandemie byly všechny tyto druhy aktivit převedeny do virtuálního světa. S cílem zajistit aktivní přístup ke kultuře i v období pandemie začaly některé organizace, jako jsou muzea, galerie, divadla a koncertní sítě, streamovat představení či vytvářet virtuální prohlídky uměleckých sbírek, digitální elektronické knihy a pořádat online konference. Sociální sítě se začaly stávat nepostradatelnými pro kulturní svět, který je využíval jako výkladní skříň i jako nástroj pro navazování kontaktů.

Jistě, tyto iniciativy především zdůraznily, jak moc je kultura schopna se rychle renovovat a inovovat a snažit se být co nejvíce inkluzivní i v tak komplikovaném období. Tato digitální akcelerace však odhalila velkou generační a sociální propast, která je způsobena vzděláním v této oblasti, které je v této oblasti u mnoha lidí nedostatečné. Ukazuje se také, že digitální obsah často není přizpůsoben všem typům publika; mnoho lidí nebylo zvyklých používat sociální sítě a digitální platformy každý den a "nucené" přijetí těchto médií vedlo k jejich vyloučení z této digitální společnosti; namísto inkluze, která byla vždy hlavní a základní charakteristikou kulturního světa.

Z hlediska dlouhodobé vize po epidemii Covid-19 by proto bylo nutné zavádět a učit digitální komunikační strategie umělce i kulturní pracovníky. Digitální nástroje by mohly sloužit k propagaci jejich děl, k vytváření nových kontaktů či partnerství a mohly by být užitečným nástrojem, který lze využít k prodeji jejich tvorby. Za tímto účelem a s ohledem na budování inkluzivní společnosti je třeba kulturní pracovníky vzdělávat v oblasti vhodného využívání těchto médií. Současně je třeba vzdělávat občany a poskytnout jim nástroje, které potřebují k tomu, aby měli k tomuto kulturnímu obsahu přístup.

Jinými slovy, vzhledem k tomu, že digitální a virtuální prostředí jsou součástí našeho reálného světa, zejména pokud jde o důsledky, které mají na náš život a práci, je důležité podporovat vzdělávání v této oblasti, a je také důležité zavádět a prosazovat prostřednictvím těchto médií silný smysl pro inkluzi a respekt.

Během pandemie Covid-19 navíc možnost využívat kulturní obsah v digitálním světě bez omezení a zdarma přinesla nesprávné poselství: že kulturní obsah by měl být zdarma a pro každého. Tento fakt nás vede k tomu, abychom se znovu zamysleli nad křehkostí práce lidí pracujících v uměleckém a kulturním světě a nad nutností nově definovat udržitelný model práce v kulturním sektoru.

V průběhu pandemie zveřejnila Koalice měst za digitální práva, kterou vytvořily Amsterdam, Barcelona a New York a jejímiž členy je více než 50 měst z celého světa, dokument obsahující soubor doporučení, která mají vedoucím představitelům měst pomoci stanovit pokyny pro využívání technologií, jak řídit digitalizaci s cílem podpořit inkluzivní přístup pro všechny. V centru diskurzu jsou lidská práva. Tato doporučení byla vytvořena s cílem zamezit nerovnostem v rámci zemí, pokud jde o přístup k technologiím a jejich využívání.

Níže jsou uvedeny některé budoucí prognózy Evropské komise týkající se rozvoje digitalizace a zdůrazňují, jak důležité je investovat do digitálních dovedností a celoživotního učení.

By 2025, 90% of people who are without formal education should be regular internet users.

Individual who are regular internet users, by education level

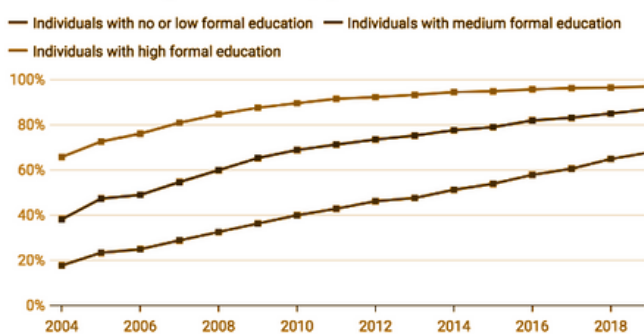

Chart: DIGITALEUROPE • Source: Eurostat • Get the data • Created with Datawrapper

By 2025, enterprises in Europe should be providing ICT training to 70% of their employees

Enterprise provided training to their personnel to develop/upgrade their ICT skills, by Enterprise size (Small, Medium, Large) | European Union

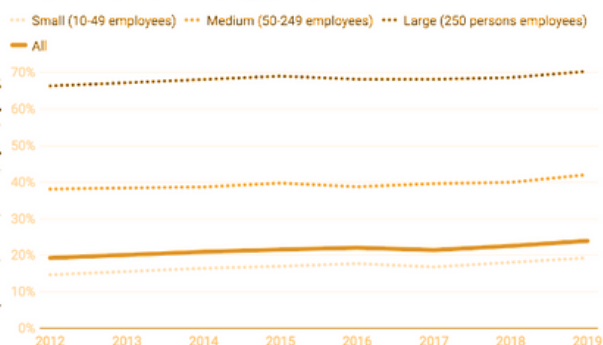

Chart: DIGITALEUROPE • Source: European Commission, Digital Scoreboard • Get the data • Created with Datawrapper

By 2025, Member States and companies should have completed retraining for 20% of the workforce

Average reskilling needs (share of the workforce), 2018

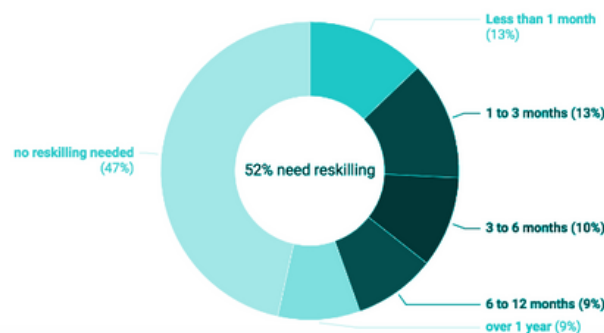

Chart: DIGITALEUROPE • Source: World Economic Forum • Get the data • Created with Datawrapper

DOPORUČENÍ

1

Uznávání digitálních kulturních a uměleckých děl s příslušnými zákony o autorských právech. S cílem chránit digitální dílo/tvůrčí činnost a usnadnit proces jejího právního uznání a zajistit odměnu pro tvůrčí odvětví.

2

Vytvoření nového finančního modelu, který by zaručoval mzdu za účast na virtuálních konferencích a webinářích, nový model práce založený na účasti online.

3

Přerozdělení rozpočtů. Je tedy třeba nově definovat způsoby odměňování v digitálním světě, aby bylo možné nabídnout umělcům a kulturním pracovníkům odpovídající odměnu.

4

Vytvoření nových vzdělávacích modelů, které budou zahrnuty do osnov škol, univerzit, muzejních asociací, a to na místní, národní i evropské úrovni. Školící program pro učitele, zasvěcené osoby, studenty a rodiče.

5

Přepočítat rozpočet odvětví umění a kultury se zavedením digitálního světa s pořízením nového technického materiálu i nových vzdělávacích kurzů, které se přizpůsobí používání nových technologií.

6

Zlepšení schopnosti umělců využívat digitální nástroje pro svou kariéru prostřednictvím nových vzdělávacích programů, které rozšíří jejich přítomnost a vliv v digitálním světě.

7

Zlepšení využívání nových blockchainových platforem, Non-fungible tokeny (NFT) a digitálních kryptoměn s cílem rozšířit znalosti umělců při nabízení nových tržních příležitostí.

DOPORUČENÍ

8

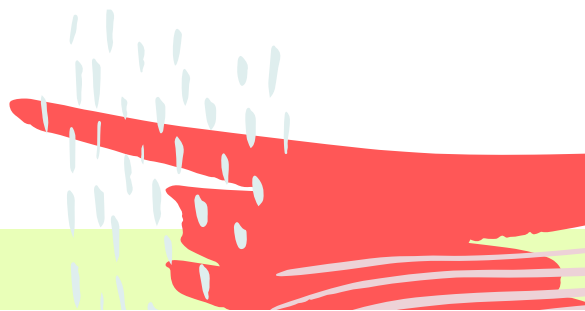
Podporovat nový model digitálního vzdělávání, který umožní zapojení celé společnosti bez jakéhokoli vyloučení pro demokratický proces sociální integrace.

9

Podporovat politiku inkluze, která umožní všem možnost být součástí tohoto nového digitálního světa při vytváření nových vzdělávacích modelů a nových modelů spolupráce.

10

Zohlednit znevýhodněné skupiny a finanční podmínky okrajových skupin, aby byly do tohoto nového digitálního procesu zapojeny a měly z něj také prospěch.

2.4 K NOVÉ NADNÁRODNÍ MOBILITĚ A VYTVÁŘENÍ SÍTÍ

**"MEZINÁRODNÍ MOBILITA MŮŽE PŘÍSPĚT K OSOBNÍMU A PROFESNÍMU ROZVOJI,
KE ZLEPŠENÍ SOCIÁLNÍCH A CIZOJAZYČNÝCH DOVEDNOSTÍ, JAKOŽ I K VYTVOŘENÍ
POCITU SEBEDŮVĚRY A SOUNÁLEŽITOSTI PROSTŘEDNICTVÍM ROZVOJE KULTURNÍ
HODNOTY MEZINÁRODNÍHO PŘÁTELSTVÍ."
ERASMUS STUDENT NETWORK (ESN)**

Mezinárodní mobilita, spolupráce a vytváření sítí jsou v posledních letech zásadním aspektem uměleckého a kulturního světa, který nabízí možnost tvořit spojení, vyměňovat si znalosti, nové tvůrčí strategie a kulturní výměny při rozvoji kulturních inovací.

Existuje mnoho úspěšných příkladů takových iniciativ, z nichž nejvýznamnější jsou program Erasmus, který usnadňuje mobilitu umělců, Horizont Evropa - klíčový program EU pro financování výzkumu a inovací a i-Portunus - systém podpory mobility kulturních pracovníků a umělců, který je řízen poptávkou. Mnoho příležitostí k mobilitě, pobytům a stipendiím pro kulturní výměnu lze nalézt díky celoevropským nebo mezinárodním platformám, jako jsou Resartis, Transartis a On The Move. Existují také místní a regionální iniciativy, jako je Fond Roberta Cimetty, které podporují kulturní subjekty ve Středomoří.

Umělecké rezidence a mezinárodní výměny byly vždy považovány za inovativní model sdílení kultur a vzájemnému předání nejlepších částí umění a kultury. V posledních letech se výměny a politika mobility na evropské úrovni zintenzivnily díky novým programům a platformám, které uznávají umělce jako novou postavu pro vytváření mostů a výměnu uměleckých a kulturních postupů také v souvislosti s výměnnými projekty, sociálním, vzdělávacím a ekonomickým rozvojem. Mezi hlavní cíle programů mobility patří myšlenka vytvořit jednotnější Evropu založenou na vzájemném poznání díky kulturním výměnám tím, že se zničí bariéry mezi jednotlivými zeměmi. Kulturní, jazykové a zvykové rozdíly se totiž proměňují v tvůrčí bohatství, navíc se boří všechny geografické a rasové bariéry, což prostřednictvím mezinárodní mobility umožňuje rozvoj odolnější a inkluzivnější společnosti. Někdy se tyto zkušenosti rozšiřují i mimo Evropu: Bogliasco Foundation je americký neziskový projekt, který uděluje stipendia umělcům v Itálii.

Jak však vyplývá z analýzy v předchozích odstavcích, Covid-19 tento proces zablokoval a následně zpomalil. Jistě, využití nových technologií umožnilo zpočátku nikoliv paralyzovat systém, ale pokračovat v mobilitě prostřednictvím nových digitálních forem v nabídce sdílených digitálních prostor, kde mnozí kulturní pracovníci mohli pokračovat a rozšiřovat své sítě a práci, ve vytváření nové formy spolupráce, i když s omezením, které jsme již zmínili dříve. Mezi aspekty reflexe, které se zrodily během pandemie, patří aspekt spolupráce a kooperace mezi různými sektory společnosti. Je-li pravda, že mobilita umělců může pomoci sblížit kultury a odbourat bariéry a předsudky, je také pravda, že stejný koncept by měl být aplikován na svět kultury, resp. na kulturní pracovníky jako nositele poznání pro rostoucí společnost.

(16) For other examples, please consult: https://europa.eu/youth/go-abroad/working/mobility-opportunities-artists_en

(17) <https://resartis.org>

(18) <https://www.transartists.org/en>

(19) <https://on-the-move.org/news>

(20) <https://www.cimettafund.org/index.php/article/index/rubrique/1/lang/en/fm/1>

(21) <https://bfny.org>

Z předchozích analýz jasně vyplynulo, že pro větší politiku sociální soudržnosti je nezbytné a nutné také sblížení předměstí s městy a naopak, aby se vytvořily modely výměny schopné zlepšit vzájemné poznání různých systémů kulturní, umělecké a sociální politiky. Závěrem lze říci, že využití nových technologií umožnilo jiný způsob překonávání geografických a územních bariér, a to prostřednictvím digitální mobility, která spojuje skupiny a země, jež dříve nemohly spolupracovat kvůli nedostatku rozpočtů. I když si tuto výhodu uvědomujeme, nesmíme zapomínat na důležitost lidské hodnoty, která vzniká pouze prostřednictvím fyzické přítomnosti a přímé znalosti daných míst. Proto je nutné znovu sjednotit oba modely spolupráce, digitální a prezenční, za aktivní účasti nejen umělců, ale také kulturního systému pro inkluzivnější Evropu.

DOPORUČENÍ

1

Zlepšení přeshraniční mobility umělců a kulturních pracovníků prostřednictvím nového systému, který by byl méně byrokratický a poskytoval větší daňové a sociální záruky. Země by proto měly zjednodušit svá pravidla a usnadnit pohyb osob.

2

Zlepšení evropských online platforem, které by poskytovaly pomoc umělcům a kulturním pracovníkům pomocí inovativního informačního systému umožňujícího cestování a výměnu zkušeností.

3

Přeshraniční projekt pro vytvoření jednotnější a solidárnější Evropy s přihlédnutím k menšinám a znevýhodněným skupinám. Vytvořit spojení mezi obcemi a předměstími s centry měst.

4

Přehodnotit model uměleckých a kulturních rezidencí, který by byl schopen zaručit finanční pomoc a podporu po dobu nepřítomnosti na vlastním území nebo v dané zemi. Uznat období pobytu v zahraničí, například během umělecké rezidence, jako "pracovní období" s cílem podpořit později umělce a kulturní pracovníky veškerou státní podporou, např. v nezaměstnanosti atd.

5

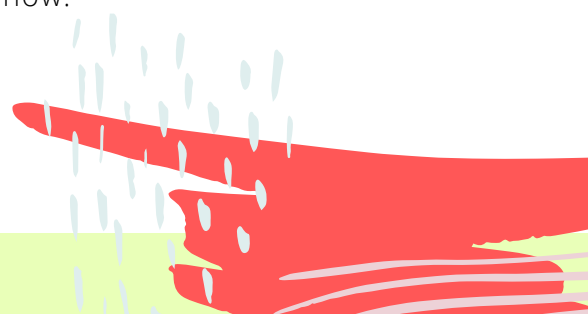
Zlepšení spolupráce prostřednictvím hybridních modelů zohledňujících digitální a reálný svět s cílem propojit více zemí a lidí.

6

Zahrnutí mobility umělců do sociální politiky EU, jak bylo učiněno pro vědu s programem Horizont.

7

Přehodnotit v novém programu sociálního začleňování Umění a kulturu jako nový hybridní model spolupráce, který pomůže výměně a know-how.

2.5 K NOVÝM MODELŮM SPOLUPRÁCE V OBLASTI PROJEKTŮ SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ: LIMITY A VÝZVY

**"KAŽDÝ MÁ PRÁVO SVOBODNĚ SE ÚČASTNIT KULTURNÍHO ŽIVOTA SPOLEČNOSTI,
TĚŠIT SE Z UMĚNÍ A PODÍLET SE NA VĚDECKÉM POKROKU A JEHO VÝHODÁCH."
VŠEOBECNÁ DEKLARACE LIDSKÝCH PRÁV, ČLÁNEK 27**

Tento výzkum nemohl opomenout zásadní roli, kterou hraje umění a kultura v projektech souvisejících se sociálním začleňováním, a z toho vyplývající nutnost zkoumat nové způsoby spolupráce pro zajištění dlouhodobého dopadu na místní komunitu.

Kultura a umění ve spolupráci s dalšími odvětvími by mohly poskytnout důležitou odpověď na vyloučení a marginalizaci tím, že podpoří mezikulturní dialog mezi zeměmi a lidmi a podníká místní komunitu k nalezení kreativních řešení v souvislosti s hlavní sociální politikou a prioritou v naší společnosti, jako např.: Agenda 2030, boj proti změně klimatu a zvyšování povědomí o udržitelnosti životního prostředí.

Pokud jde o politiku sociálního začleňování, schopnost umělců a kulturního sektoru vytvořit vzájemnou důvěru a porozumění umožňuje menšinám a znevýhodněným skupinám získat důvěru k zahájení společného projektu. Covid-19 bohužel poukázal na to, jak je dnešní společnost roztržštěná s velkými rozdíly v životní úrovni společnosti, mezi periferiemi nejen měst, ale i států. Problém imigrace vedl ke vzniku společenské vrstvy, která žije na okraji společnosti, což vytváří nejen nerovnost, ale také násilí a marginalizaci. Mezi různými sociálními politikami uplatňovanými v posledních desetiletích se ukázalo, jak může umění tyto trhliny vzniklé nezaměstnaností, politickou a sociální krizí zacelit. Nové modely spolupráce uplatňované správními orgány, státy, na místní, národní a evropské úrovni zdůraznily, jak důležité je zlepšit kanály spolupráce a kooperace mezi různými sektory. Role umělce je v tomto konkrétním případě symbolická - stává se sociálním prostředníkem. Covid-19 ještě více zdůraznil, jak důležité je přehodnotit modely spolupráce nejen pomocí nových aliancí, ale také zvýšením rozpočtu finanční pomoci, a to v krátkodobém i dlouhodobém horizontu, neboť cíl většího sociálního začlenění potřebuje více času pro sociální dopad na dané území. V důsledku toho má časový prvek, rozdělení činností v dlouhodobém horizontu zásadní význam pro nápravu územní politiky a opětovné začlenění znevýhodněných vrstev.

S ohledem na desetiletou strategii "Evropa 2020" je velmi důležité zaznamenat příští dlouhodobý rozpočet EU na období 2021-2027: Komise navrhuje dále posílit sociální rozměr Unie pomocí nového a vylepšeného Evropského sociálního fondu, Evropského sociálního fondu plus (ESF+) a účinnějšího Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci (EGF). Cílem všech těchto strategií je usnadnit zapojení mládeže, sociální začleňování a sociální inovaci.

Umění a kultura posilují dialog mezi různými aktéry ve společnosti tím, že podporují různé kulturní identity a podporují skutečnou integraci lidí, kteří čelí nejistotě v oblasti ekonomiky a zdraví. Prostřednictvím sociálně-estetického procesu probíhají tyto kolektivní integrační procesy.

(22) From social inclusion to social cohesion — The role of culture policy. Guidelines for policy-makers and cultural institutions, by the 2017-2019 working group of EU member states' experts on fostering the contribution of culture to social inclusion. European Union, 2019

Příkladem inovativní spolupráce je Francie: od roku 1988 platí zákon proti sociálnímu vyloučení zahrnující příspěvek na kulturu a uznává klíčovou roli kulturních nevládních organizací. Tato legislativa dále vedla ke spolupráci mezi ministerstvem kultury a ministerstvem sociálních věcí na podporu přístupu ke kultuře znevýhodněnému publiku.

Umění a kultura tak mohou pomoci překonat strach z neznámého a to na kolektivním i individuálním základě, jako je zdravotní postižení, rasové rozdíly a znevýhodnění spojené se sociálním zázemím. Prostřednictvím tvůrčího přístupu se mladí lidé, rodiny a občané mohou naučit chápat tyto rozdíly mírumilovným způsobem, a tím předcházet marginalizaci a budoucí radikalizaci vedoucí k násilnému extremismu. Pochopit, že by bylo možné, kdybychom znovu promysleli nový model spolupráce, vycházet z minulosti, inovací a problémů, které se zrodily během krize posledních let, s přihlédnutím k tomu, jak je důležité dívat se na dlouhé období, a ne na období krátké. Spolupráce probíhá na různých úrovních, a to jak z pedagogického hlediska, tak z hlediska znalosti území a uvědomění si rozmanitosti jednotlivých území a lokalit. Bez znalostí si nelze uvědomit problém a najít kreativní řešení. Vystala však potřeba nejen navýšení rozpočtů na projekty sociálního začleňování, ale i potřeba širší spolupráce uměleckého a kulturního sektoru v celém rozhodovacím procesu. Chybí rozpočet, který by zajistil kontinuitu projektů v dlouhodobém horizontu, a platforma nebo síť výměny zkušeností pro hodnocení projektů, kde je prvořadá lidská hodnota.

DOPORUČENÍ

1

Posílit roli umění a kultury jako prostředku pro společenskou změnu a snížení sociálních nerovností, zvýšení sociální soudržnosti, a následně sociálního kapitálu.

2

Vytvořit nová spojení mezi různými sektory společnosti (ekonomickým, sociálním, politickým, kulturním a uměleckým) s cílem rozšířit meziodvětvovou spolupráci pro multikulturní, inovativní a multidisciplinární přístup a dlouhodobý dopad ve společnosti.

3

Zvýšit rozpočty na činnosti/projekty související se sociálním začleňováním s ohledem na území, reálný čas dopadu na místní komunitu, lidskou hodnotu projektu a upřednostnit dlouhodobé projekty před krátkodobými.

4

Posílit kontinuitu projektu v dlouhodobém horizontu, aby nedocházelo k pozastavení projektů při vzniku důvěry. Vytvořit podmínky pro autonomii projektů tím, že zúčastněným subjektům poskytnete projektové dovednosti, aby mohly v projektu samostatně pokračovat.

5

Zřídit fondy pro projekty malého a středního rozsahu s cílem podpořit národní spolupráci, experimentování a následně inovace.

6

Vytvořit online platformy pro sdílení nejvhodnějších příkladů dobré praxe s cílem podpořit evropské projekty, výměnu kultury, zkušeností a posílit hodnoty sociální soudržnosti a inkluze.

7

Zlepšit spolupráci mezi různými odborníky při novém definování politik sociální soudržnosti a začleňování pro lepší spolupráci a rozvoj evropských projektů.

DOPORUČENÍ

8

Zapojit umělce do rozhodovacího procesu realizace projektu pro lepší a vzájemné pochopení všech praktických a lidských aspektů.

9

Přehodnocení modelů spolupráce z finančního hlediska s cílem podpořit projekty v dlouhodobém horizontu, a nikoli pouze v krátkodobém, aby měly skutečný dopad na společnost.

10

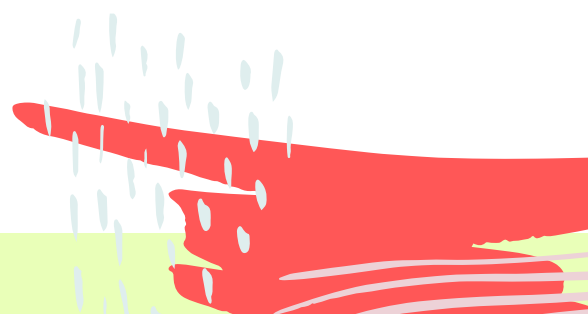
Zdůraznit význam vzdělávacích programů pro umělce, aby porozuměli jak trhu s uměním, tak tomu, jak pracovat v integrovaných projektech a v politice pro společenské změny.

11

Umělecký a kulturní svět je charakteristický svou hierarchickou dynamikou a logikou finančního trhu; z tohoto důvodu by mělo být umělcům a kulturním pracovníkům, kteří chtějí v tomto odvětví pracovat, nabízeno školení. Pokud se o těchto složitých vztazích nebude vzdělávat, může se umělecký a kulturní svět stát vylučujícím.

12

Zajistit další široké zastoupení umění a kultury a jejich silnou roli v politikách EU.

2.6 ÚLOHA VZDĚLÁVÁNÍ V SOUVISLOSTI S KULTURNÍ, SOCIÁLNÍ A INTEGRAČNÍ POLITIKOU.

**"JE TŘEBA PROPOJIT KULTURNÍ A UMĚLECKÉ INSTITUCE SE ŠKOLAMI:
ABY DĚTI, KTERÝM DNES CHYBÍ KULTURNÍ A UMĚLECKÝ ŽIVOT V JEJICH OBCÍCH,
MĚLY TUTO MOŽNOST. VÝTVARNÁ VÝCHOVA VE ŠKOLE MŮŽE HRÁT KLÍČOVOU ROLI V
ZAPOJENÍ A ÚČASTI KOMUNITY (...), SOTVA KTERÁ JINÁ ZNALOST MŮŽE DÁT
SAMOSTATNOST A TOUHU BUDOVAL. ABYCHOM MOHLI VYMYSLIT JINÝ SVĚT,
MUSÍME VĚDĚT, KDO JSME, A NAJÍT RADOST A ŠTĚSTÍ V AKTU UČENÍ, V TVORBĚ,
KTERÁ PROMĚNÍ NAŠE PROSTŘEDÍ A PROSTŘEDÍ NAŠICH KOMUNIT."
LUCINA JIMÉNEZ
ANTROPOLOG A ŘEDITEL INSTITUTO NACIONAL DE BELLAS ARTES, MEXIKO**

Analýza států zapojených do projektu ukazuje, že Covid-19 odhalil a potvrdil, že umění a kultura hrají zásadní roli v tvůrčím procesu jako užitečný prostředek pro zkoumání a přetváření mnoha otázek souvisejících se sociálním začleněním. Již nyní se ukazuje, jak mohou umělci pomoci pochopit a prozkoumat problémy, kterým čelí mnoho komunit, skupin mladých lidí i těch, kteří nepatří do kategorií, jež lze považovat za sociálně vyloučené. Z této analýzy jasně vyplynulo, jak důležité je začít od vzdělávání, od role škol, univerzit, aby připravily nejen nové generace, ale aby vytvořily potřebné nástroje pro inovativní sociální politiky.

Z tohoto důvodu je nutné koordinovat a navázat dlouhodobou mezisektorovou spolupráci mezi oblastmi vzdělávání, kultury a sociálních věcí. Tato partnerství by měly státy aktivně podporovat a usnadňovat prostřednictvím financování projektů. Velkou výzvou by mohlo být uznání významu kreativního myšlení v těchto oblastech a zvýšení kvalifikace těch, kteří se touto cestou vydávají, usnadněním jejich uvedení na trh práce. Stálým prvkem bude například šíření kultury a vzdělávání prostřednictvím internetu.

Vzdělávání bude vyžadovat metodickou aktualizaci a učitelé by měli provést změnu osnov a samotné metodiky výuky, aby se zvýšily a vyvážily znalosti dětí o současném životě. Uznáváme-li, že umění a kultura jsou nevyhnutelné pro realizaci politiky sociální soudržnosti na evropské úrovni, můžeme jen znovu začít s přizpůsobováním vzdělávacího systému novému geopolitickému systému, novým technologiím a novým změnám, které byly nyní zavedeny. Potřeba přehodnocení na evropské úrovni prostřednictvím spolupráce na místní a národní úrovni vzdělávacího systému na různých úrovních nám může pomoci vytvořit novou kulturu, jiný způsob myšlení, kde všestrannost a prolínání kultur mají zásadní význam pro budování spravedlivější a solidárnější společnosti.

Musíme začít od vzdělávání, vytvořit nové kanály spolupráce, pomoci ozdravit naši společnost tím, že zapojíme různé skupiny obyvatel a lidí do procesu sociálního a ekonomického rozvoje. Vzdělávání také pro vytváření nových profesionálních osobností v oblasti sociální politiky a také pro to, aby umělci získali potřebné nástroje, aby se stali aktivními subjekty v tomto procesu změn a znovu promysleli profesní kariéru. Digitalizace nás vede k tomu, abychom promysleli také nové modely vzdělávání, které však, abychom se vyhnuli sociálnímu vyloučení a marginalizaci, musí být integrovány do tradičních modelů s ohledem na specifika každého území.

Programy Erasmus+ se ukázaly jako přizpůsobivé během krize Covid-19. Ještě před vypuknutím pandemie poskytoval příležitosti lidem různého věku, a původu: vzdělávací výměny, krátkodobou odbornou přípravu a možnost realizovat projekt zásadní pro místní komunitu. V roce 2020 Erasmus podpořil také digitální - online - studijní výměny, stáže a uměleckou spolupráci, což otevřelo širokou škálu možností pro lidi, kteří byli dříve z využití těchto možností vyloučeni. Například lidem z rodin s nižšími příjmy, lidem se zdravotním postižením, jazykovou bariérou nebo těm, kteří žijí ve venkovských oblastech. Významně také posílil digitální dovednosti účastníků. Nová strategie programu Erasmus+ na období 2021-2027 jako součást politiky EU si tak klade za cíl udržet krok a zůstat inkluzivní, digitální a šetrný k životnímu prostředí.

DOPORUČENÍ

1

Podporovat digitální platformy pro vzájemné vzdělávání a spolupráci s cílem zdůraznit sílu kultury a sociálního začlenění, rozvoj kritického myšlení v oblasti rovnosti a vzájemného učení bez rozdílů pohlaví, náboženství a sociálního postavení.

2

Zlepšovat tvůrčí dovednosti osob ohrožených sociálním vyloučením prostřednictvím vzdělávací a pracovní orientace.

3

Školit novou generaci prostřednictvím digitálních médií a e-learningových platforem, virtuální a rozšířené reality, stříhu videa a grafického designu, s využitím vzdělávacích metod, které jsou schopny posílit spolupráci pro realizaci místního projektu s místní komunitou.

4

Podporovat metody hodnocení formálního i neformálního vzdělávání s cílem kriticky obohatit pracovníky v terénu a nabídnout užitečné analýzy pro budoucí projekty.

5

Rozvíjet vzdělávací mentorské a školicí programy, které usnadní přechod z teoretické oblasti kulturního vzdělávání do oblasti tvůrčí práce.

6

Začlenit umění do osnov školních projektů pro boj proti sociálnímu vyloučení, marginalizaci, spolupracovat s učiteli škol na nových vyučovacích metodách.

7

Je třeba učit rozvoji průřezových kompetencí a soft skills prostřednictvím kreativního myšlení. Ty jsou nezbytné pro zlepšení kritického myšlení a zároveň pro rozvoj lepších znalostí souvisejících s problematikou sociálního začleňování. Kromě toho mohou soft skills v kombinaci s kreativním myšlením pomoci identifikovat a rozvíjet řešení v boji proti sociálnímu vyloučení.

DOPORUČENÍ

8

Zvýšit přítomnost umělců ve školách jako nových profesionálů, aby se dlouhodobě zvyšovalo povědomí o sociálních politikách prostřednictvím kreativní a praktické metodiky.

9

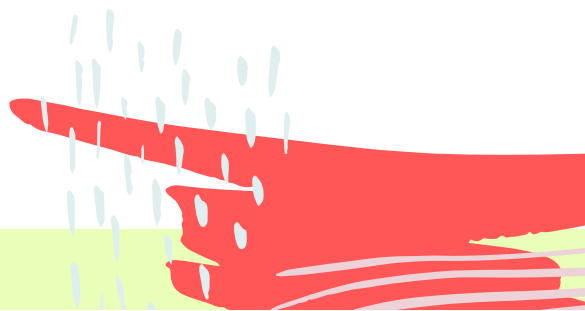
Školit učitele v oblasti využívání umění a kreativity jako metodiky pro řešení sociálních problémů inovativním způsobem a rozvíjení kritického myšlení.

10

Zařadit na univerzitní úrovni nový vzdělávací program pro novou profesní dráhu v oblasti sociální politiky, politiky soudržnosti a začleňování.

11

Podporovat programy celoživotního vzdělávání v oblasti inovačních technologií, aby se zabránilo sociálnímu vyloučení z důvodu nedostatku znalostí.

3

ODKAZY

- - *Kulturní a tvůrčí odvětví v postcovidové Evropě. Dopady krize a politická doporučení. Odbor pro politiku strukturálních fondů a politiku soudržnosti. Generální ředitelství pro vnitřní politiky. PE 652.242 - únor 2021.*
- - *Kultura v národních plánech obnovy a odolnosti zemí EU. Aktuální stav rok po zahájení kampaně za vyčlenění 2 % v popandemických strategiích. Akce Kultura v Evropě. Listopad 2021.*
- - *Digitalizační výzvy pro Evropu. Evropský hospodářský a sociální výbor. 2019*
- - *Návrh zprávy o situaci umělců a oživení kultury v EU (2020/2261(ini)). Výbor pro kulturu a vzdělávání. Evropský parlament. 30.4.2021.*
- - *Ernst & Young (2021), Obnova Evropy: Kulturní a kreativní ekonomika před a po krizi COVID-19.*
- - *Podpora EU umělcům a kulturnímu a tvůrčímu odvětví během krize v důsledku koronaviru. EPRS | European. Parlamentní výzkumná služba. Magdalena Pasikowska-SchnassPoslanecká výzkumná služba PE 649.414. Květen 2020.*
- - *Od sociálního začleňování k sociální soudržnosti - Úloha kulturní politiky. Pokyny pro tvůrce politik a kulturní instituce, vypracované pracovní skupinou odborníků členských států EU pro období 2017-2019 pro podporu přínosu kultury k sociálnímu začleňování. Evropská unie, 2019*
- - *Politické prohlášení o kulturní obnově Evropy. IETM, Mezinárodní síť pro současné scénické umění. <https://www.ietm.org/en>.*
- - *Zpráva o sociálním postavení umělců (2006/2249(INI)). Výbor pro kulturu a vzdělávání. Evropský parlament. 23.5.2007*
- - *Výzkum pro výbor CULT - Kultura a tvůrčí odvětví v Evropské unii - klíčový budoucí vývoj, výzvy a příležitosti. Politické oddělení pro strukturální politiky a politiku soudržnosti. Generální ředitelství pro vnitřní politiky. PE 629.203- září 2019.*
- - *Sedm myšlenek pro evropský plán obnovy v oblasti kultury. Groupe d'études géopolitiques. Policy paper 2 - červenec 2020.*
- - *Podpůrný význam: Nápad a strategie pro inkluzivní, spravedlivé a flexibilní financování umění. IETM - Mezinárodní síť pro současné scénické umění. Listopad 2021.*
- - *Situace umělců a kulturních pracovníků a postcovidové kulturní obnovy v Evropské unii. Oddělení pro strukturální politiku a politiku soudržnosti. Generální ředitelství pro vnitřní politiky. pe 652.250 březen 2021.*
- - *Situace umělců a kulturní obnova v Evropské unii. Usnesení Evropského parlamentu ze dne 20. října 2021 o situaci umělců a kulturní obnově v EU (2020/2261(INI)).*

ONLINE DOKUMENTY

- Čas na nové pojetí a vynalézání. <https://www.friendsofeurope.org/insights/a-time-to-reimagine-and-reinvent/>
- Zprávy o zemích EU. Compendium Cultural Policies & Trends. <https://www.culturalpolicies.net/covid-19/country-reports/>
- Digitální práva v éře COVID-19. Eurocities. <https://eurocities.eu/latest/digital-rights-in-the-covid-19-era/>
- Poslanci Evropského parlamentu vyzývají ke společným minimálním sociálním standardům pro umělce a kulturní pracovníky. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210923IPR13402/meps-call-for-common-minimum-social-standards-for-artists-and-cultural-workers>
- Klíčové ukazatele pro silnější digitální Evropu. <https://www.digitaleurope.org/key-indicators-for-a-stronger-digital-europe/>
- Úloha, kterou mohou umění a kultura sehrát při oživení ekonomiky <https://www.friendsofeurope.org/insights/the-role-that-arts-and-culture-can-play-in-the-recovery/>.
- Na cestě k novým pravidlům EU, která odstraní překážky pro kolektivní vyjednávání pracovníků v kultuře. <https://cultureactioneurope.org/news/towards-new-eu-rules-to-remove-obstacles-for-the-collective-bargaining-of-cultural-workers/>
- Proč musí být umění a kultura základem evropských plánů obnovy <https://www.friendsofeurope.org/insights/why-arts-and-culture-must-be-the-cornerstone-of-european-recovery-plans/>.
- Doporučení z roku 1980 týkající se postavení umělce. UNESCO. <https://en.unesco.org/creativity/governance/status-artist>
- Rozpočet EU: nový Evropský sociální fond plus. Evropská komise. <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=67&langId=en&newsId=9118>
- Evropa 2020. Evropská strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. European Commission. <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>
- Čas, aby Evropská unie začlenila kulturu do své sociální politiky. KEA.
- <https://keanet.eu/opinions/time-for-the-european-union-to-integrate-culture-in-its-social-policy/>

Co-funded by
the European Union

PARTNERS ORGANIZATIONS

